

Vyhlásenie účastníkov aktívu pri príležitosti 80. výročia rozhlasového vysielania pre Rusínov-Ukrajincov

Rozhlasové vysielanie pre Rusínov-Ukrajincov vzniklo pred 80 rokmi ako vtedajší moderný prostriedok šírenia informácií, ktoré sa postupne inštitucionalizovalo aj ako významná ustanovizeň kultúry a osvety príslušníkov tejto národnostnej menšiny. Tento trend sa výrazne upevňoval a nadobúdal čoraz väčší význam najmä po presídlení redakcie do Prešova v roku 1948. Týmto krokom sa vyšlo v ústrety oprávneným požiadavkám Ukrajinskej národnej rady Prjašivščyny a poslucháčov, aby táto ustanovizeň bola bližšie k svojmu prirodzenému poslucháčskemu zázemiu, a tým aby bola aj priamym aktívnym spolutvorcom kultúry a celého národnostného života Rusínov-Ukrajincov. Túto úlohu štúdio a jeho pracovníci plnili v tomto meste počas plných 55 rokov.

Rozvoju štúdia výrazne prospelo otvorenie novej účelovej budovy v roku 1986. Znamenalo to nielen nové, širšie technické možnosti pre tvorbu programov, ale aj nový impulz pre tvorivú prácu programových pracovníkov, výrazne zlepšenie pracovných podmienok pre všetkých zamestnancov štúdia.

Prelomový rok 1989 priniesol nové možnosti a širšie perspektívy, ktoré však vzápätí zatienili nepriaznivé trendy usilujúce sa o zvrátenie rozvoja., ktoré vyvrcholili rozdelením dovtedy jednotnej rusínsko-ukrajinskej redakcie na dve samostatné a presídlením celej Hlavnej redakcie národnostno-etnického vysielania Slovenského rozhlasu (HR NEV SRo) z Prešova do Košíc. Tento necitlivý zásah do národnostného života Rusínov-Ukrajincov znamenal vytrhnutie redakcie z jej prirodzeného prostredia, sťažil kontakt programových pracovníkov s odborným zázemím. Spôsob, akým sa celý proces presídlenia pripravoval a realizoval, bol ponižujúci a nenasvedčuje tomu, že príslušníci národnostných menšín v SR môžu spolupodnikať o dôležitých otázkach svojho kultúrno-národnostného života. Nesplnili sa ani sľuby vedenia SRo ohľadom budovy HR NEV na ul. Baštovej v Prešove, ktoré sa týkali jej využitia pre účely národnostných organizácií a inštitúcií. Dnes už nikto nehovorí o jej statických narušeniach, súkromní majitelia bez akýchkoľvek problémov stávajú nadstavbu a plánujú ju využiť na obchodné účely.

My, účastníci aktívu pri príležitosti 80. výročia rozhlasového vysielania pre Rusínov-Ukrajincov konštatujeme, že jeho úloha a poslanie v histórii tejto národnostnej menšiny je mimoriadne dôležitá a nespochybniteľná. Sme hrdí na výsledky, ktoré dosiahlo počas svojej existencie, najmä v prešovskom období, a vysoko ich oceňujeme. Zároveň však vyslovujeme hlboké znepokojenie nad udalosťami, ktoré sa okolo tohto vysielania odohrali po presídlení z Prešova do Košíc. Dnes musíme konštatovať, že týmto sa proces degradácie tohto vysielania neskončil. Roky nasledujúce po premiestnení redakcie znamenali totiž aj obmedzenia finančné, personálne a programové, ktoré vyvrcholili presunom programu do neskorých večerných hodín.

I naďalej sa nazdávame, že presídlenie a opatrenia nasledujúce po ňom znamenali mimoriadne necitlivý krok vo vzťahu k tejto národnostnej menšine a že to nebolo na jej prospech, ako ani na prospech samotného vysielania. Preto opätovne žiadame vedenie a Radu RTVS, aby ako predstavitelia verejnoprávnej inštitúcie neignorovali verejnú mienku a aby sa konečne začali vážne zaoberať riešením tohto problému. Zároveň vyzývame kompetentné štátne orgány, aby v súlade s odporúčaním RecChL(2009)6 Výboru ministrov Rady Európy o uplatňovaní Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov z 18.11.2009 sa nezbavovali zodpovednosti za daný stav a aby prispeli k racionálnemu riešeniu situácie.

V Prešove 16.1.2015

Účastníci aktívu